

Role státu v bezpečnosti, její vývoj a problematika vládnutí

22. 11. 2023

BSSb1101 Úvod do bezpečnostních a strategických studií

Jan KLEINER

jkleiner@mail.muni.cz

Outline

- Co je stát v bezpečnostní politice? (stát a globální okolí)
- Nestátní aktéři.
- Proč stát existuje?
  - Vývoj otevřené společnosti.
  - Teorie společenské smlouvy.
- Jak může stát vládnout směrem dovnitř?
  - Policy tools
  - Teorie vládnutí.
  - E-government.

Stát v rámci bezpečnostní teorie (Eichler, 2009)

- Vládnoucí **elity** jako **nejdůležitější**, ale ne jediný aktér bezpečnostní politiky.
- Jednotlivec, **stát**, národ, společenství, společnost, systém jako referenční objekt.
- Činitelé zastupují národ, ale **ne 100%** - kompromisy, SOPs, byrokracie, model vládního vyjednávání apod.
- Na mezinárodní scéně – „noví“ činitelé bezpečnostní politiky: mezinárodní **(mezivládní) organizace** – OSN, NATO, EU.
- Nástup **nestátních aktérů** s velkou **mocí** – Hamás, Hizballáh.

Moc/síla - power

- Weber (1922: 156): „**schopnost jedince [entity] vnutit jiným svou vůli i přes jejich odpor**“
- Foucault (1980): moc není jen v rukou entit, ale je **pevně včleněná do sociálních struktur**, vědění a každodenních interakcí → mocenské vztahy jsou úplně všude od partnerské interakce pro globální dynamiku
- Resource-based přístup (Bachrach a Baratz, 1953): **moc jako statek**, který může být získán, kontrolován a vyměňován → tím pádem i zdroj konfliktů

Nestátní aktéři jako vyzyvatelé státní moci I (Williams, 2008)

- Násilní vs. nenásilní.
- Asymetrický vztah se státem → asymetrické konflikty.
- Násilní:
  - warlordi (charismatický vůdce),
    - Kontrola teritoria vojenskou silou.
    - Vymezují se vůči státu, ale mohou s ním spolupracovat.
    - Motivace: moc a zdroje.
    - Např. Afghánistán.
  - milice (bez charismatického vůdce),

Nestátní aktéři jako vyzyvatelé státní moci II (Williams, 2008)

- paramilitární jednotky
- Podobné milicím, ale původně prodloužená ruka státu.
  - Např. kolumbijské AUC.
- Povstání (insurgencies).
  - Organizované hnutí s cílem svrhnout stát
- Teroristické organizace.
- Kriminální organizace a mladistvé gangy.
  - Kyberkriminalita.
  - APT skupiny.

**WANTED
BY THE FBI**

PARK JIN HYOK

Conspiracy to Commit Wire Fraud; Conspiracy to Commit Computer-Related Fraud
(Computer Intrusion)

DESCRIPTION

Aliases: Pak Jin Hek, Jin Hyok Park	
Place of Birth: Democratic People's Republic of Korea (North Korea)	Hair: Black
Eyes: Brown	Sex: Male
Race: Asian	Languages: English, Korean

REMARKS

Park attended the Kim Chaek University of Technology in Pyongyang, North Korea. He is a North Korean citizen last known to be in North Korea. Park has traveled to China in the past and conducted legitimate IT work under the front company "Chosun Expo" or the Korean Expo

Jak jsme se dostali do stavu, ve kterém je stát dominantní aktér?

Vestfálský mír (1648) (Croxton, 1999)

- Třicetiletá válka – jeden z nejkrvavějších konfliktů v Evropě.
- Ustanovení suverenity → ale žádná explicitní zmínka ve smlouvách z Münsteru a Osnabrückeru,
- → Vycházela spíše z geopolitiky státníků – kardinál Mazarin.

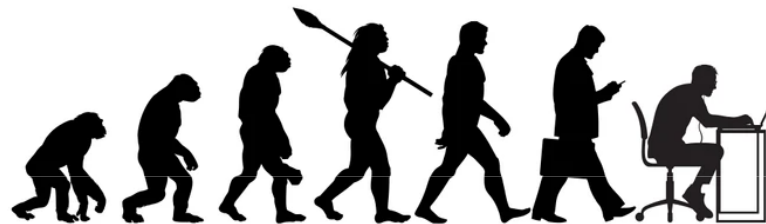

Co je stát?

- **Suverenita** – má nejvyšší autoritu nad svým územím a lidem → žádný jiný stát nemůže do jeho vnitřních záležitostí zasahovat.
  - Jaké jsou výjimky?
- Platí i pro kyberprostor (koncept *cyber sovereignty*).
  - Jak je kyberprostor spjatý se suverenitou a teritoriem?
- **Teritorium** – ohraničené území uznané ostatními státy.
- **Vláda** – stát má vládu, která odpovídá za tvorbu a vynucování zákonů, poskytování a přerozdělování veřejných statků a přebytku (*public surpluss*) a reprezentuje stát navenek.
- **Populace** – občané daného státu podléhající jeho zákonům, moci a čerpající jeho výhody.

Hlouběji do historie – open society (Gaus, 2021)

- **Evoluční teorie** – OS jako úspěšnější strategie seskupování a hierarchizace lidí.
- Mají lidé blíže ke kooperaci nebo k machiavellismu? → jsme ambivalentní druh, který se zároveň hodí i nehodí pro otevřenou společnost.
- OS jako lék na tribalismus – pračlověčí tlupy → dominance některých jedinců (alfy) → odpověď: reverzní dominance bet a omezení agrese (→ role rovnostářství (*egalitarianism*))+ potřeba dělit zdroje (kooperace při lovu) → **společenská smlouva**. a morální teorie
- Kooperace evolučně důležitá – ukazuje mj. Teorie her.
  - Vzestup a pád impérií – např. Britské impérium a bankovní systém.

Společenská smlouva (Lessnoff, 1990)

- Model (D'Agostino a kol., 2021): **decision-makeři** vytváří a deliberují **pravidla pro lidi**, kteří se jimi mají řídit. Aby pravidla fungovala, musí pro ně být **sdílené důvody** mezi těmito skupinami a musí být **ospravedlněná**.
- SCT říká a vysvětluje, že je racionální vzdát se části svých svobod pro zisk jiných svobod.
- Hobbesův „*state of nature*“ (16. – 17. stol. – občanská válka v Anglii, protestanské rebelie apod.)
- → napojení (distributivní) spravedlnosti, morality, bezpečnosti apod.
- Aktéři: stát (suverén) + občané (lid) + relativně nově soukromý sektor.

Paternalismus vs. autonomie

- Stát má možnost své obyvatele kontrolovat a ovlivňovat skrze policy tools (další slide) a obecně se může pohybovat na škále **paternalismus** (large state) vs. **autonomie** (minimalist state) (osobní svoboda).
- **Nanny state index** – myslíte, že je ČR paternalistickým státem, či nikoliv?
- Měl by být stát paternalistický co se týče kyberbezpečnosti? Proč?

Carrots, sticks, and sermons (Bemelmans-Videc a kol., 1998)

- Politika = „kdo dostane co, kdy, a jak“ (Laswell, 1936).
- K jejímu uskutečňování slouží **policy tools** – **carrots** (motivace), **sticks** (trestání, represe), **sermons** (informační působení).
- → obecně: *governance*

E a internet governance (Van Puyvelde a Brantly, 2019)

- Multistakeholderismus – public + private stakeholders.
- Multilateralismus – státy se snaží udržet zuby nehty jako dominantní aktér.
- Dříve – ať si to řeší každý sám + technický fenomén → NIS (VIP klub) → NIS2 (rozšiřování povinných subjektů) + socio-technický fenomén.
- Regulace v EU dopad globálně → GDPR, NIS → všechny společnosti, které mají v EU své servery.
- Dominance Západu – ARPANET, ICANN (správa doménových jmen a IPs → problém s TLDs (top level domains) → kritika ze strany Východu.

Stát jako zdroj hrozeb I (Buzan, 1983)

- **Faktory:**
- Anarchie v mezinárodním systému.
- Kompetitivní podstata států.
- Expanzionistické tendence.
- Vojenské schopnosti.

Stát jako zdroj hrozeb II

- + státní terorismus
- + represe vůči vlastnímu obyvatelstvu, marginalizace skupin (např. katolíci v Severním Irsku).
- + rozpad státu jako zdroj hrozeb dovnitř i navenek.
- → Double-edged vztah mezi státem a bezpečností jednotlivce.

Reference I

- Buzan, Barry. 1983. People, States, and Fear:
- Croxton, Derek. 1999. The Peace of Westphalia of 1648 and the Origins of Sovereignty, *The International History Review*, 21(3) 569-591, DOI: 10.1080/07075332.1999.9640869
- Bachrach, P., a Baratz, M. S. 1953. Two faces of power. *The American Political Science Review*, 47(3), 641-662.
- Bemelmans-Videc, M.-L., Rist, R. C., a Vedung, E. 1998. Carrots, Sticks & Sermons: Policy Instruments and Their Evaluation. In *Carrots, Sticks and Sermons: Policy Instruments and Their Evaluation*. Transaction Publishers.
- D'Agostino, F., Gaus, G., a Thrasher, J. 2021. Contemporary Approaches to the Social Contract. <https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/contractarianism-contemporary/>
- Eichler, Jan. 2009. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portál.

Reference II

- Gaus, G. 2021. The Open Society and Its Complexities. Oxford University Press.
- Lessnoff, M. 1990. Social Contract Theory. New York University Press.
- Van Puyvelde, Damien a Brantly, Aaron F. 2019. Cybersecurity: Politics, Governance and Conflict in Cyberspace. Polity Press
- Weber, Max. 1922. The theory of social and economic organization. Free Press.
- Williams, P. 2008. Violent Non State Actors and National and International Security. Zürich: International Relations and Security Networks. s. 4 – 18

Děkuji za pozornost!

- Dotazy? (jkleiner@mail.muni.cz)
- **Příště**: Rozpad státu jako bezpečnostní hrozba